

Biró Lajos leveleiből.

V. Bezerédj Ivánné-hoz.

Nagyságos Asszonyom!

Harmadik éve vár teljesülésre az az ígéretem, hogy virágmagvakat küldök Új-Guineából. Nem feledékenységen mult; tanum az a bádogdoboz itt előttem, tele bogár rágta magvakkal, miket nem tudtam tőlük megvédelmezni addig se, míg egy küldeményre való összegyül belőlök. Válogatom belőle a használhatókat s azok e levelemmel együtt fognak megérkezni, külön csomagban, mint »Árúmintá érték nélkül«, hacsak útközben el nem kaparítja valami virágkedvelő postás.

Biztosság okáért e soraimhoz csatoltam egy virág magvát, mely mint első fecske jó Nagyságodnak tett ígéretem beváltása kezdetének. A mult héten szedtem, a Sattelbergről jöttömben. Neve *Impatiens Herzogii*. Rokonsága nem lesz ismeretlen Nagyságod előtt, mert számos teljes virágú fajváltozatban mívelt, kedvelt virág nálunk is a szép *Balsamina*, a »Ne nyulj hozzám«. Mint természetvizsgáló leányának, nem félek előállani e hazai virág latin nevével se, kedves férje meg fogja magyarázni, hogy miért *Impatiens noli tangere* a neve. Az én pápua virágom szára és levele hasonló ezekéhez, de virágja sokkal nagyobb és szebb, mint ezek egyszerű virágos példányai (a teljes virágúakkal persze nem szabad összehasonlítani), szép fehér vagy viola-

Simbang, Új-Guinea, 1898. október 8.

szín, feltűnő hosszú és vékony virágsarkantyúval. Egynyári virág, mint hazai rokonsága, épen azért azt gondolom, hogy nevelése és ápolása sem fog Nagyságodnak több gondot adni.

Az *Impatiens Herzogii* virág, tudtommal, csupán a mintegy 800—1000 m magas Sattelbergen nő, s csak mintegy 8—10 év óta ismeretes. Tudtommal néhány szárított példányon kívül nem került több Európába. A hegyen fent mostanában kezdett el virágozni; magva még sehol sem volt; csak lefelé jövet az alsóbb régiókban, mintegy 300 méternyire a tenger színe felett, leltem annyi érett magot, a mennyi itt van. Később majd szedek magot a budapesti egyetemi fűvészkert számára is.

A Sattelbergen feltűnő sokféle és szép tarka levelű *Begoniát* láttam, legalább ötfélét. Épen most kezdenek virágozni. Prenumeráltam a magvaikra Nagyságod számára.

Most kerülök Új-Guineában először magasabb hegyekre, s a kezdet sok szünet ígér; de nekem még a kevés virág közt is nagyon kell válogatnom, hogy ne küldjek olyanokat, a mik hazáig úgy is elvesztik csírázó erejüket, vagy a mikről előrelátom, hogy otthon aligha lehet megadni a növekedésökhöz szükséges föltételeket.

Ilyen például mostani küldeményemben a *Casuarina equisetifolia* magva és tobozkái. Hogy mi e fán a nevezetes, akármelyik Lexikon megmondja. Ezt csakis kuriózumnak küldöm; csírázásra alig ha lesz alkalmas. Ilyen az a nagy kőkemény *lián-mag*, a mit támolék *gígyi-gígyi*-nek hívnak. Igen jó szer annak, a ki fogfájást akar kapni.

Hanem talán-talán ki fog csírázni az *Ipomaea pes caprea* babforma magva. Homokot szeret, a tengerpart mindenütt tele van vele. Pompás futónövény lenne belőle. Szép leveles növény lenne abból a kék gyöngyforma magból is, ha kicsíráznék. Kővér, húmuszban gazdag erdei földet kíván, árnyékot, de nedves meleget.

A *Cox lacryma* magvát méltóztassék a kedves férjének adni, hadd próbálkozzék meg a természetésével. Szára és levele olyan, mint a cziroké. Ha majd természet belőle egy zsák magot, jó áron megveszem tőle, mert támolék jobban kedvelik, mint az üveggyöngyöt. Ellenben aranyért se tessék adni neki abból a bükönyforma fekete magból, a mit VI. jeggyel láttam el, mert abból igen szép virág lesz. Én *nefelejts-borsónak* neveztem el a virágja színe után; pillangós a virágja, mint a borsónak, de két szirma akkorára kiterül, mint a délignyitó. Futónövény, vékony czérnaforma szára van; Erimánál teli van vele minden vágás, alig lehet járnai tőle, úgy összesző mindent. Aligha igazi támol virág, mert ha jól emlékszem, Singaporeban is láttam a házaknál.

Hát a Nagyságod kis Ivánja nagyot nőtt-e már? Bizonyosan hangos tőle a ház, mint az én Ivánom* hangjától a Sattelberg őserdeje. Legutóljára az Araucariákat vadásztam vele. Ez ugyan nem paradicsommadár, hanem fenyőfaféle, akkora tobozokkal, mint egy gyermekfej. Ilyen tobozokhoz akartam jutni, de a méternyinél vastagabb átmérőjű, gyertyaegyenes törzsön még a vadember se tud felkúszni, úgy kellett a gyümölcsstartó ágakat lelövöldözni. A lövések hangjára megnépesült az erdő. Addig nyoma se látszott embernek, s most egyszerre egész sereg férfi, asszony, gyermek vett körül; hegyi lakos *kái* nevű népség jött látni, mit csinál *bumbum*? Itt most ez a nevem. Ezek is olyan jámbor vademberek, mint támolék, még soha nem volt rá eset, hogy európaít megtámadtak volna. Csakhogy szegények szörnyen civilizálódnak: már megtanultak lopni és hazudni. Míg szabadok és függetlenek voltak, szavuk se volt erre a fogalomra, most megtanulják maguktól, mert ezek az elnyomottak és gyengék természetes védő fegyverei. De visszatérek a virágokhoz. Kivánom, hogy öröme teljék bennök, háza legszebb virágjában, kedves kis fiában a legnagyobb. Szíves üdvözlétemet kedves férjének és Nagyságodnak alázatos szolgálja

BIRÓ LAJOS.

* A Bezerédj Iván-tól kapott puska.

SZERK.